

DOĞAN CÜCELOĞLU

EVLENMEDEN ÖNCE

İLK BASIM
50.000
ADET

Remzi Kitabevi

DOĞAN CÜCELOĞLU, İstanbul Üniversitesi psikoloji bölümünden mezun olduktan sonra ABD’de Illinois Üniversitesi’nde Bilişsel Psikoloji (algılama, düşünme, iletişim) alanında doktorasını yapmıştır.

Daha sonra Türkiye’de Hacettepe ve Boğaziçi üniversitelerinde görev yapan Cüceloğlu, Fulbright bursuyla bir yıl süreyle Berkeley’deki Kaliforniya Üniversitesi’nde ziyaretçi öğretim üyesi olarak çalışmalarda bulunmuştur.

1980-1996 yılları arasında ABD’de Fullerton şehrindeki Kaliforniya Eyalet Üniversitesi’nde görev yapan Cüceloğlu’nun, kırkı aşkın Türkçe ve İngilizce bilimsel makalesi yayınlanmıştır. 1996 yılından bu yana Türkiye’de üniversite öğrencilerine, öğretmenlere, ana-babalara ve işadamlarına yönelik seminerlere, konferanslara ve atölye çalışmalarına ağırlık vermiştir.

1990’dan bu yana Cüceloğlu, Türk insanının düşünce, duygu ve davranışlarını bilimsel psikoloji kavramları içinde inceleyen kitaplar yazmaktadır.

YAZARIN TÜM KİTAPLARI

- Başarıya Götüren Aile • Bir Kadın Bir Ses
- Damdan Düşen Psikolog (söyleşi: Canan Dilâ)
- Evlenmeden Önce • Gerçek Özgürlük
- Geliştiren Anne-Baba • İçimizdeki Biz • İçimizdeki Çocuk
- İnsan İnsana • İnsan ve Davranışı • İletişim Donanımları
- Korku Kültürü • ‘Mış Gibi’ Yaşamlar
- ‘Mış Gibi’ Yetişkinler • Onlar Benim Kahramanım
- Savaşçı

www.dogancueloglu.net

Doğan Cüceloğlu

EVLENMEDEN
ÖNCE

Remzi Kitabevi

EVLENMEDEN ÖNCE / Doğan Cüceloğlu
Felsefi Psikoloji

© Remzi Kitabevi, Aralık 2017

Her hakkı saklıdır.
Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Yayına hazırlayan: Ömer Erduran
Kapakta görseli kullanılan eser: *Around You* (Susan Lordi)
Kapak tasarımı: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-1822-7

BİRİNCİ BASIM: Aralık 2017

Kitabın basımı 50.000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi
4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul
Sertifika no: 12068 / Tel (212) 629 0615

Cilt: Çifçi Mücellit, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi
5. Cad. No: 24-25 Bağcılar-İstanbul
Tel (212) 629 4783

İçindekiler

Başlarken, 9

BİRİNCİ BÖLÜM

Evlilik Deyince, 15

İki İnsan: Biri Kadın Biri Erkek, 23

İKİNCİ BÖLÜM

Kendini Tanımayan Dengini

Zor Bulur, 41

Evlenme Olgunluğu, 60

Neden O?, 83

Sözün Kısası, 115

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İletişim Olgunluğu, 121

İlişkinin Canı Var, 133

Sözün Kısası, 154

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Paylaşılan Değerler:

Evliliğe Anlam Veren Çerçeve, 159

Ben Değerleri Sorun Yaratır,

Biz Değerleri Sorun Çözer, 164

Sözün Kısası, 188

Kızım Sana Söylüyorum..., 191

Bitirirken, 195
Sevgiyi Hakkıyla Yaşayıp, Yaşatmak, 197
Farklı Pencereleden Bakmayı Öğrenmek, 198

Teşekkür , 203
Kavramlar Sözlüğü, 205
Kitaptaki Bazı Kavramlarla İlgili
Daha Ayrıntılı Okuma İçin, 209

Notlar, 217
Kaynakça, 219

*Yıldız'a!
"Gözlerindeki ışıltı hiç kaybolmasın!"
dileğim ve sevgimle...*

BAŞLARKEN

Evliliğe, eski gelenek ve göreneklerin içinde oluşmuş 'modası geçmiş bir kurum' olarak bakanların sayısı az değildir. Konuya bu gözle bakanlar, değişen ve gittikçe bireyselleşen toplumda iki insan arasındaki ilişkiye kimsenin karışmaması gerektiğini savunurlar. Ekonomik koşulların gelişmesi, teknolojinin getirdiği olanaklarla haberleşmenin ve ulaşımın kolaylaşması, eski inançların zayıflaması bu tavrın yayılmasının altında yatan önemli etkenlerdir.

Ne var ki, toplum ekonomik, teknolojik ve sosyal yönden ne kadar gelişirse gelişsin evlilik bütün toplumlarda devam ediyor ve evlilikten uzak durmaya çalışanlar bile bir süre sonra hayatlarını sevdikleriyle 'evlilik' ilişkisi içinde birleştiriyorlar.

İşinden, kazancından, sosyal hayatından memnun bekâr bir erkek okurum, *"Mutluyum, ama hep bir eksiklik hissediyorum,"* diye yazmış. Halk ozanı Aşık Mahmut Çelikgün, *"İnsanları bu hayata bağlayan, aşk sazının bir telidir evlilik,"* demiş. Değişik toplum ve kültürlerde evlilik üstüne yapılan yüzlerce araştırmayı gözden geçiren bir bilimsel çalışmadan şu sonuç çıkıyor: *"İnsanlar varoldukça evlilik de varolacaktır ve insanlık evlilik sayesinde gelişecektir."*

Bu kitabın konusu evlilik. Bu konuda farklı farklı deneyimleri olan insanlar var. Kitapta önce onların görüşleri ve evliliğin insan yaşamındaki önemi üzerinde durdum. Daha sonra kişinin kiminle evleneceğine karar verirken üzerinde düşünmesi gereken üç boyutu inceledim:

1. Evlenecek olan kişinin kendini ve evlilikten beklentilerini tanıması;
2. Evleneceği kişiyi ve onun evlilikten ne gibi beklentileri olduğunu öğrenmesi;
3. Ve birlikte nasıl bir evlilik oluşturacaklarına karar vermeleri.

Karı-kocanın evlilik ilişkisi hayatın en önemli ilişkisi. Peki, kolay bir ilişki mi bu? Hayır; insan hayatının en önemli ve en zor ilişkisi, evlilik ilişkisidir. Ben, evlenmeden önce evlilik ilişkisine hazır hale gelmeyi çok önemsiyorum ve bu nedenle de, elinizdeki çalışmada sağlıklı evlilik ilişkisi için gerekli iletişim farkındalıklarını gözden geçirdim. Bunlar:

1. İletişim,
2. Sosyal kimlik ve evrensel insan özü,
3. İlişki içinde altı tanıklık boyutunun içselleştirilmesi.

Daha sonra evlilik ilişkisini sağlıklı tutacak ve sürdürecektel temel inanç ve değerleri ele aldım. Bu aşamada iki farklı ilişki şablonu devreye giriyor. Bunlardan ilki, evlilikte BEN ilişkisi. BEN ilişkisi eşlerden birinin diğerini sürekli baskı altına alma, onu yönetme tavrından kaynaklanır. Bu tavrın temelinde Denetim Odaklı Korku Kültürü vardır.

Evlilikte BİZ ilişkisi ise, Gelişim Odaklı Değerler Kültürü'nün yaşattığı değerler üzerine kurulur. BİZ ilişkisi içinde değerlerini yaşayan evlilikte karı-koca birbirini denetleme, birbirine baskın çıkma tavrı içinde değildir. İnanışları, yaşadıkları ve yaşattıkları değerlerle mutlu ve huzurlu bir yuva oluştururlar. Kitapta bu değerleri inceledim.

Kitap boyunca sık sık bana yazılan mektuplardan alıntılar yaptım. Düşüncelerini, duygularını benimle içtenlikle paylaşan yüzlerce okurumun yazdığı mektuplar konunun ne den-

li önemli olduğunu gösteriyor. Mektuplardan, kimlik ve yer belirtmeden yaptığım alıntılar kitapta ele alınan kavramları ete kemiğe büründürüyor ve bazen hüznölendiren bazen de ümit veren öyküler olarak sizlerle buluşuyor.

İncelenen kavramları zaman zaman “Sözün Kıyası” başlığı altında özetledim.

Kitabı “Bitirirken” evlilik konusunda bana göre önemli olan toplumsal gözlem ve önerilere yer verdim. Kitabın başından sonuna kadar her aşamasında bana yardım eden iki bekâr genç asistanım oldu; Emre Pekçetinkeya ve Gizem Çil. Merak ettim, acaba bütün bu çalışma süresinin sonunda bu iki genç ne öğrenip, nelerin farkına vardılar? “Bitirirken” bölümünün ardından, onların görüşlerine yer verdim.

Kitabın sonuna bir “Kavramlar Sözlüğü” koydum. Ayrıca, iletişim ve ilişki konusunu daha derinlemesine incelemek isteyen okurlar için bazı kitaplarımın kısa tanıtımlarını verdim. Kitabın en sonundaki “Kaynakça” bölümü de, bu yapının hazırlanmasında doğrudan ya da dolaylı yararlandığım kitap, makale ve konuşmaları içeriyor.

Umarım bu kitap okurlarımın anlamlı ve mutlu yarınların kapısını açmasına yardımcı olur.

Selamlar, sevgiler.

DOĞAN CÜCELOĞLU

*Akatlar, İstanbul,
Kasım 2017*

BİRİNCİ BÖLÜM

Evlilik Deyince

*Evlilik ilişkisi bir bahçedir.
Çiçek de yetiştirebilirsin,
diken de!*

DC

Aklı başında her insan kendisi ve sevdiği için iyi bir gelecek ister ve iyi bir gelecek deyince de hemen akla 'iş' ve 'eş' gelir.

Gelenek görenek temelli evliliklerin sorgulandığı bu dönemde, evlilik ilişkisini bilimsel kavramlar ışığında ele almaya hepimizin ihtiyacı var. Hepimiz derken evlenecek kişilerin yanı sıra onların annelerini, babalarını ve yakınlarını kastediyorum. Meslek seçimine odaklanan anne ve babaların,^(*) konu çocuklarının eş seçimine gelince kafaları karışık. Kafaları karışık çünkü yoğun bir toplumsal değişim sürecinin içindeyiz ve boşanmaların giderek arttığı ve evli olanların mutluluklarını sorguladığı bir dönem yaşıyoruz.

Evlilik, bazı yapısal farklılıklar gösterse de, tarih boyunca tüm toplumlarda yer almış ve insan hayatını çok temelden etkilemiş bir sosyal kurum. Evlilik ilişkisinde erkek erkekliğini, kadın kadınlığını ve her ikisi de insanlığını keşfetme fırsatına sahip oluyor. Evlilik içinde çocuklar büyüyor, yarının toplumu

(*) Çocuklarının meslek seçimiyle ilgili kitap okumak isteyen anne-babalar için Yıldız Hacıevliyagil'in kaleme aldığı, *İşim ve Ben* adlı kitabı öneririm. (Remzi Kitabevi)

böyle oluyor. Evliliğin toplumsal ilişkileri ve ekonomik süreçleri düzene sokma gibi bir işlevi de var.

Bu kitapta evliliğin toplumsal ve ekonomik yönlerinden çok, eşlerin hayatında ifade ettiği anlamı araştıracağım. Halk ozanı, Aşık Mahmut Çelikkün,⁽¹⁾ evliliğin anlamını mısralara şöyle dökmüş:

*Huzur bulur yalnızlıktan ağlayan
Yoldaş olur bir yastığa baş koyan
İnsanları bu hayata bağlayan
Aşk sazının bir telidir, evlilik...*

Tek başına rahat bir yaşamı olduğu halde evlenme gereksinimi hisseden bir erkek okurum, evlilik konusundaki olumlu beklentilerini şöyle yazmış:

Benim evlilikten birinci beklentim tamamlanmış hissetmek. Bir erkek olarak bir kadının sesinin, kokusunun, varlığının etrafımda olması gerektiğini hissediyorum. Mutluyum ama hep bir eksiklik hissediyorum. Pikniğe götüreceğim, derslerine yardım edeceğim, sabahları okula bırakacağım, hafta sonu parka götüreceğim, nasihat vereceğim çocuklarımın olmasını istiyorum. Bunların hepsini birlikte arkadaşça paylaşarak, severek, birlikte hissederek yapabileceğim bir eşimin olmasını...

Evlilik deyince korkan ve irkilenler de var. Bazen bu korku, daha evlenmeden, çevresindeki başarısız evlilikleri görmekten kaynaklanıyor. Karşılaşılabilecek bu olumsuz örneklerin belki de en çarpıcısı, kişinin kendi ailesi içinde anne-babasının evliliği olabiliyor. Genç bir kadın okurum, yazdığı mektupta kaygısını, korkusunu şöyle dile getirmiş:

Ben 23 yaşındayım. Bir evlilik yaşamadım, ama anne ve babamın evliliklerine yıllardır şahit oldum. Ve bu beni kendi yapacağım evlilikle ilgili çok kaygılandırıyor. Babamın anneme değer vermemesi, onu ve onun fikirlerini ciddiye bile almıyor oluşu...

Evlilik deyince ne yazık ki ilk aklıma gelenler bunlar. Eşler birbirine nasıl davranmalı? İyi baba olmak ve iyi eş olmak arasında bir ilişki var mı? Gerçekten evlilik ne? Neden yapılmalı? Sevgi mi önceliklidir bir evlilikte, saygı mı? Bir insanı sevdiğiniz için mi eş olursunuz, yoksa eş olduğunuz insanı mı seversiniz?

Bu sorgulamaların altında kaygılar, korkular, tedirginlikler var. Tedirginlikler var, çünkü bu korkular gerçekleşebiliyor! Evliliğinde mutsuz olmuş bir kadın okurum şöyle yazmış:

Dört yıllık bir evliliğim devam etmekte ama sadece adı evlilik... Üç yaşında kızım var, resmen onun için bu çırpınışlarım. Eşim online oyun bağımlısı; bizle hiç mi hiç alakası yok. Bizden kendini soyutladı, işe gidip gelir oyuna oturur...

Ona tamam dedik amenna, yalnız son bir aydır bayağı uzaklaşmıştı, meğer başka bir kadına ilgi duymaya başlamış (Telefonda başka birine anlatırken duydum). İnkâr etti, senin gibi kimse olamaz, falan diyerek bu konuyu kapatmak istedi, ben kapatamadım.

Hiç gücüm kalmadı, 27 yaşındayım ama her sabah uyanıldığımda bugün de mi yaşıyorum dercesine bir duruyorum...

Bütün çabam kızım için. Sevgi, aşk, saygı hiçbiri yok, çoğu zaman da şiddet uyguluyor. İkimiz de üniversite mezunuyuz. Keşke ilkokul mezunu olsaydık da mutlu olsaydık.

